

Sygn. akt II Ca 1405/13

WYROK

W IMIENIU RZECZYPOSPOLITEJ POLSKIEJ

Dnia 12 września 2014 roku

Sąd Okręgowy w Szczecinie II Wydział Cywilny Odwoławczy

w składzie:

Przewodniczący:	SSO Robert Bury
Sędziowie:	SO Agnieszka Bednarek-Moraś (spr.) SR del. Agnieszka Trytek - Błaszak
Protokolant:	sekr. sądowy Ziemowit Augustyniak

po rozpoznaniu na rozprawie w dniu 12 września 2014 roku w S.

sprawy z powództwa Banku (...) Spółki Akcyjnej w W.

przeciwko E. K.

o zapłatę

na skutek apelacji wniesionej przez pozwaną

od wyroku Sądu Rejonowego Szczecin - Prawobrzeże i Zachód w Szczecinie

z dnia 18 września 2013 r., sygn. akt I C 234/13

I. zmienia zaskarżony wyrok w ten sposób, że:

a) w punkcie 2. - zasądza od pozwanej E. K. na rzecz powoda Banku (...) Spółki Akcyjnej w W. kwotę 18 246 (osiemnaście tysięcy dwieście czterdzieści sześć) złotych 47 (czterdzieści siedem) groszy i rozkłada płatność zasądzonej kwoty na 42 (czterdzieści dwie) raty miesięczne, płatne do ostatniego dnia każdego kolejnego miesiąca poczynając od września 2014 roku, 7 (siedem) pierwszych rat w kwocie po 100 (sto) złotych każda, 34 (trzydzieści cztery) kolejne raty po 500 (pięćset) złotych każda oraz ostatnia rata w kwocie 546 (pięćset czterdzieści sześć) złotych 47 (czterdzieści siedem) groszy wraz z umownymi odsetkami w wysokości czterokrotności stopy kredytu lombardowego NBP w przypadku opóźnienia w płatności którejkolwiek z rat i oddala powództwo w pozostałym zakresie;

b) w punkcie 4. – odstępuje od obciążania pozwanej kosztami procesu należnymi powodowi;

II. oddala apelację w pozostałym zakresie;

III. zasądza od powoda na rzecz pozwanej kwotę 1 476 (jeden tysiąc czterysta siedemdziesiąt sześć) złotych, w tym podatek od towarów i usług, tytułem kosztów nieopłaconej pomocy prawnej udzielonej pozwanej z urzędu w postępowaniu apelacyjnym;

IV. nakazuje pobrać od powoda Banku (...) Spółki Akcyjnej w W. na rzecz Skarbu Państwa – Sądu Rejonowego Szczecin-Prawobrzeże i Zachód w Szczecinie kwotę 938 (dziewięćset trzydzieści osiem) złotych tytułem nieuiszczonej opłaty od apelacji.

Sygn. akt II Ca 1405/13

UZASADNIENIE

Wyrokiem z dnia 18 września 2013 r. Sąd Rejonowy Szczecin - Prawobrzeże i Zachód w Szczecinie (sygn. akt: I C 234/13):

1. umorzył postępowanie co do kwoty 560 zł,
2. zasądził od pozwanej E. K. na rzecz powoda Banku (...) Spółki Akcyjnej w W. kwotę 19.346,47 zł z tym, że orzekł, że zapłata tej kwoty nastąpi w 48 ratach miesięcznych, płatnych do końca każdego miesiąca począwszy od października 2013 r., w tym 12 rat po 100 zł płatnych od października 2013 r. do września 2014 r. i 36 rat w kwocie po 500 zł, z tym, że ostatnia rata wyniesie 646,47 zł, płatnych od października 2014 r. do września 2016 r., z odsetkami umownymi w wysokości czterokrotności stopy kredytu lombardowego NBP w razie opóźnienia w zapłacie którejkolwiek z rat,
3. oddalił powództwo w pozostałym zakresie,
4. zasądził od pozwanej na rzecz powoda kwotę 2640 zł tytułem zwrotu kosztów postępowania;
5. przyznał adwokat M. D. (1) kwotę 2952 zł w tym 23% VAT tytułem zwrotu kosztów pomocy prawnej udzielonej pozwanej z urzędu.

Sąd Rejonowy wydał rozstrzygnięcie w oparciu o następujący stan faktyczny:

W dniu 2 czerwca 2008 roku E. K. zawarła z powódką umowę pożyczki opiewającą na kwotę 17.000 zł. Pozwana zobowiązała się na jej mocy do zwrotu pożyczki wraz z należnymi odsetkami oraz zapłacenia prowizji i opłat należnych powódce zgodnie z zawartą umową. Pożyczka została udzielona na okres do 30 maja 2013 roku. Oprocentowana była według stałej stopy procentowej wynoszącej 10,99% w stosunku rocznym w okresie od zawarcia umowy do 1 czerwca 2009 roku oraz według zmiennej stopy procentowej w okresie od zakończenia okresu wskazanego powyżej do całkowitej spłaty pożyczki, przy czym zmienna stopa procentowa w dniu zawarcia umowy wynosiła 15,24% w stosunku rocznym. Zgodnie z § 4 umowy pożyczki całkowity koszt pożyczki wynosił 6.596,79 zł i składały się na niego odsetki w kwocie 6.596,79 zł oraz prowizja za udzielenie pożyczki w kwocie 0 zł.

Pozwana E. K. dokonywała spłaty rat kredytu zgodnie z harmonogramem aż do momentu, gdy poważnie zachorowała i została zwolniona z pracy. Po utracie pracy w styczniu 2009 roku pozwana zaprzestała spłacania rat pożyczki w wyznaczonych harmonogramem terminach, dokonując jedynie nieregularnych wpłat w niepełnych kwotach uzależnionych od bieżących możliwości finansowych.

Bank (...) Spółka Akcyjna w W. oraz E. K. dnia 21 stycznia 2010 roku podpisały umowę restrukturyzacyjną nr (...), której wskazały, że zadłużenie pozwanej na dzień zawarcia umowy to kwota 14.188,86 zł, w tym odsetki od zadłużenia przeterminowane naliczone do dnia 20 stycznia 2010 roku to kwota 572,29 zł, zaś kapitał przeterminowany to kwota 13.616,57 zł. Strony wyznaczyły w umowie nowe terminy spłaty rat oraz ich wysokość wskazując, że spłata zadłużenia nastąpi w okresie od dnia 25 lutego 2010 roku do dnia 25 października 2013 roku w ratach miesięcznych, płatnych do dnia 25-go każdego miesiąca. Ponadto strony wskazały, że w przypadku braku spłaty rat w terminach określonych w niniejszej umowie powstałe zadłużenie traktowane jest jako zadłużenie przeterminowane. oraz, że od zadłużenia

przeterminowanego bank pobiera odsetki w wysokości czterokrotności stopy kredytu lombardowego NBP, które w dniu podpisania niniejszej umowy wynoszą 20,00% w skali roku.

Pozwana nie respektowała w pełni postanowień umowy z dnia 21 stycznia 2010 roku w dalszym ciągu uiszczając raty w mniejszych niż ustalone treścią umowy raty.

Zobowiązania pozwanej z tytułu umowy pożyczki z dnia 2 czerwca 2008 roku na dzień 6 lipca 2012 roku wynosiło 12.364,03 zł (kapitał) oraz odsetki od 25 listopada 2010 roku do 5 lipca 2012 roku w kwocie 2.734,01 zł.

Pozwana tytułem spłaty pożyczki uiściła w okresie od lutego do kwietnia 2013 roku następujące wpłaty: dnia 21 lutego 2013 roku kwotę 60 zł, dnia 20 marca 2013 roku kwotę 100 zł, dnia 19 kwietnia 2013 roku kwotę 100 zł.

Aktualnie pozwana E. K. utrzymuje się z zasiłków z Miejskiego Ośrodka Pomocy Rodzinie w S.. Od dnia 1 stycznia 2012 roku (...) w S. przyznał pozwanej bezterminowo zasiłek stały na kwotę 444 zł miesięcznie, a od dnia 1 października 2012 roku (...) w S. przyznał pozwanej bezterminowo zasiłek stały dla osoby samotnie gospodarującej w kwocie 529 zł.

We wrześniu 2014 roku pozwana- z uwagi na ukończenie 60 lat- uzyska uprawnienia do otrzymywania emerytury.

Pozwana choruje na nadciśnienie oraz na kręgosłup, ma dwa sztuczne biodra. Z uwagi na duże dolegliwości bólowe stale przyjmuje leki przeciwbólowe. Pozwana wymaga systematycznego leczenia kardiologicznego i stałego przyjmowania leków.

(...) d. Orzekania o Niepełnosprawności orzeczeniem z dnia 29 sierpnia 2011 roku postanowił ustalić w stosunku do pozwanej umiarkowany stopień niepełnosprawności.

W tych okolicznościach faktycznych sąd uznał, że powództwo – w zakresie nie objętym cofnięciem – zasługiwało na uwzględnienie w przeważającej części.

Sąd wskazał, że zgodnie z art. 720 § 1 k.c. Przez umowę pożyczki dający pożyczkę zobowiązuje się przenieść na własność biorącego określoną ilość pieniędzy albo rzeczy oznaczonych tylko, co do gatunku, a biorący zobowiązuje się zwrócić tę samą ilość pieniędzy albo tę samą ilość rzeczy tego samego gatunku i tej samej jakości. Przy tym w treści umowy pożyczki strony mogą zastrzec na rzecz pożyczkodawcy odpowiednie wynagrodzenie, w tym w postaci odsetek umownych za okres korzystania z pożyczonego kapitału. Bezspornie właśnie tego rodzaju umowę zawarły strony niniejszego postępowania. Strona powodowa powoływała się przy tym na to, iż pozwana zaprzestała regulowania swojego zadłużenia i zalegała z zapłatą wymagalnych rat. Pozwana w zarzutach od nakazu zapłaty potwierdziła tę okoliczność, jednak wskazywała, że przyczyną nieregularnego uiszczania rat były problemy zdrowotne oraz utrata przez nią pracy. Dodatkowo wskazała, że w okresie od lutego do kwietnia 2013 roku uiściła na rzecz powódki łącznie kwotę 260 zł, przy czym wszystkie te wpłaty zostały przez pozwaną wykazane poprzez przedłożenie potwierdzeń wpłat.

W niniejszej sprawie powódka, po uzyskaniu informacji, że strona pozwana częściowo uiściła dochodzone w niniejszym postępowaniu roszczenie wpłaty w łącznej kwocie 560 zł zaliczyła na poczet spłaty odsetek cofając w tym zakresie swoje powództwo. Na tej podstawie sąd uznał, iż zachodzą przesłanki do umorzenia postępowania w oparciu o treść art. 355 § 1 k.p.c., zauważając równocześnie, że pozwana wyraziła zgodę na ową czynność dyspozytywną powoda, jak też, iż nie ujawniły się okoliczności, o których mowa w art. 203 § 4 k.p.c. mogące wskazywać, że czynność cofnięcie pozwu jest sprzeczne z prawem lub zasadami współżycia społecznego albo zmierza do obejścia prawa, o czym orzeczono w punkcie I sentencji.

W oparciu o zgromadzony w sprawie materiał dowodowy sąd przyjął, że w związku z opóźnieniem w zapłacie pełnych rat za ponad dwa okresy płatności, powódce zgodnie z umową przysługiwało prawo domagania się zwrotu całego kapitału powiększonego o odsetki umowne w wysokości czterokrotności stopy kredytu lombardowego NBP. Sąd zauważył przy tym, że pozwana nie kwestionowała wysokości ustalonego przez powódkę zadłużenia zarówno w zakresie wysokości roszczenia głównego jak też w wysokości należnych odsetek. Orzekając jednak w tym zakresie

uwzględnił wykazane przez pozwaną wpłaty w lutym, marcu i kwietniu na łączną kwotę 260 zł, o którą to kwotę pomniejszył należność zasądzoną na rzecz powódki.

Z tego też względu sąd w punkcie 2 wyroku zasądził od pozwanej na rzecz powódki kwotę 19.346,47 zł stanowiącą sumę należności głównej w wysokości 12.364,03 zł oraz odsetek umownych w wysokości czterokrotności stopy kredytu lombardowego NBP za okres od 6.07.2012 r. do dnia wyrokowania tj. 18.09.2013r. pomniejszoną o wpłacone przez powódkę po wniesieniu pozwu kwoty tj. 820 zł (560 zł + 260 zł), zaś w punkcie 3 oddalił powództwo w pozostałym zakresie tj. co do kwoty 260 zł.

Sąd uznał, przy tym, że zgłoszone w sprawie przez pozwaną żądanie rozłożenia zasądzonego świadczenia na raty zasługiwało na uwzględnienie. Zgodnie z art. 320 k.p.c. w szczególnie uzasadnionych wypadkach sąd może w wyroku rozłożyć na raty zasądzone świadczenie. Zdaniem Sądu w odniesieniu do pozwanej zaistniały określone w cytowanym przepisie wyjątkowe okoliczności. Sąd uwzględniając wiarygodną relację pozwanej, jak też przedłożone przez nią dokumenty wskazujące na jej sytuację zdrowotną ustalił, że znajduje się ona aktualnie w wyjątkowo trudnej sytuacji życiowej i majątkowej. Pozwana mieszka wraz ze swoim byłym mężem jednak prowadzi odrębne gospodarstwo domowe. Nie ma dzieci i nie może też liczyć na żadną pomoc ze strony osób bliskich. Aktualnie posiadane przez nią stałe dochody (w postaci zasiłków) wystarczają jedynie na pokrycie bieżących stałych i niezbędnych kosztów związanych z utrzymaniem rodziny (pokrycie kosztów utrzymania mieszkania, zakup żywności) oraz spłatę niewielkich rat stwierdzonego wyrokiem zobowiązania wobec powódki. Sąd uwzględnił również okoliczność, że sytuacja majątkowa pozwanej ulegnie poprawie w przyszłym roku, bowiem od września 2014 roku przyznane zostanie pozwanej świadczenie emerytalne. W takiej sytuacji rozłożenie zasądzonego świadczenia na raty należało uznać za celowe, jako że zwiększa szansę powódki na uzyskanie zaspokojenia objętego sporem świadczenia w rozsądnym terminie, z drugiej zaś poprawia w istotny sposób sytuację majątkową pozwanej, która dysponują w chwili obecnej wolnymi jednakże w wysokości mniejszej niż ustalane wspólnie z powódką raty. Ustalając wysokość rat sąd uwzględnił również okoliczność, że w ostatnim okresie pozwana uiszczała na rzecz powódki raty w kwotach około 100 zł, wykazując tym samym, że raty w tej wysokości pozostają w zakresie jej obecnych możliwości finansowych. Z uwagi na deklarację powódki o zwiększeniu jej możliwości finansowych po wrześniu 2014 roku sąd ustalił, że raty wysokości rat od tej daty ulegnie zwiększeniu do kwoty po 500 zł. Stąd sąd ustalił, że w okresie od października 2013r. do września 2014r. powódka będzie zobowiązana do zapłaty rat w wysokości 100 zł, zaś od października 2014r. do września 2016r. w kwocie po 500 zł, z tym, że ostatnia rata wyniesie 646,47 zł i określił termin płatności rat – do końca każdego miesiąca. Jednocześnie sąd zasądził na podstawie art. 481 § 1 i 2 k.c. odsetki umowne w wysokości czterokrotności stopy kredytu lombardowego NBP w razie opóźnienia w zapłacie którejkolwiek z rat.

O kosztach postępowania przy uwzględnieniu wyniku procesu sąd orzekł w punkcie 3 wyroku w oparciu o przepisy art. 98 § 1 i 2 k.p.c. w zw. z art. 100 zd. 1 k.p.c. Ponieważ powódka proces przegrała w nieznacznej wysokości należy jej się całość poniesionych w niniejszym postępowaniu kosztów procesu, w tym w zakresie cofniętego powództwa, albowiem cofnięcie nastąpiło w związku z zapłatą długu przez pozwaną. Na koszty poniesione przez powoda składa się uiszczona opłata od pozwu w wysokości 189 zł, koszty opłaty skarbowej od pełnomocnictw w wysokości 51 zł oraz wynagrodzenie zawodowego pełnomocnika w kwocie 2400 zł ustalone na podstawie przepisów rozporządzenia Ministra Sprawiedliwości z dnia 28 września 2002 roku w sprawie opłat za czynności radców prawnych oraz ponoszenia przez Skarb Państwa kosztów pomocy prawnej udzielonej przez radcę prawnego ustanowionego z urzędu (Dz. U nr 163, poz. 1349 ze zm.).

Jednocześnie w związku z tym, że pozwana spór przegrała, a reprezentowana była przez pełnomocnika ustanowionego z urzędu na podstawie przepisów rozporządzenia Ministra Sprawiedliwości z dnia 28 września 2002 roku w sprawie opłat za czynności adwokackie oraz ponoszenia przez Skarb Państwa kosztów pomocy prawnej udzielonej z urzędu (Dz. U nr 163, poz. 1348 ze zm.) w pkt 5 wyroku sąd przyznał adwokat M. D. (2) od Skarbu Państwa – Sądu Rejonowego Szczecin P. i Zachód w S. kwotę 2952 zł w tym 23% podatku VAT.

Apelację od wyroku sądu złożyła pozwana i zaskarżając go w zakresie punktów 2 i 4 wniosła o zmianę z orzeczenia w pkt 2 przez rozłożenie zasądzonej od pozwanej na rzecz powódki kwoty na raty płatne do końca każdego miesiąca

począwszy od dnia uprawomocnienia się wyroku do września 2014 r. włącznie w wysokości 100 zł, począwszy zaś od października 2014 r. do czasu pełnej spłaty należności w wysokości 300 zł oraz w pkt 4 przez odstąpienie od obciążania pozwanej kosztami procesu oraz zasądzenie kosztów postępowania sądowego, w tym kosztów zastępstwa adwokackiego w postępowaniu apelacyjnym.

Orzeczeniu zarzuciła naruszenie:

1. art. 233 k.p.c. - poprzez błędną ocenę materiału dowodowego w postaci zeznań strony, w zakresie zmiany sytuacji finansowej pozwanej od października 2014r. oraz jej możliwości finansowych jako uzasadniających zwiększenie wysokości miesięcznych rat z kwoty 100 zł do 500 zł,
2. art. 320 k.p.c. poprzez ustalenie wysokości rat płatnych od października 2014 r. na poziomie, który nie spełni celu rozłożenia należności na raty, tj. urealnienia egzekucji należności przy uwzględnieniu uwarunkowań ekonomicznych oraz społecznych oraz takiego uporządkowania stosunków prawnych, który uwzględnia obiektywne możliwości finansowe strony pozwanej,
3. art. 102 k.p.c. poprzez nie odstąpienie od obciążenia pozwanej kosztami procesu, w szczególności kosztami zastępstwa procesowego powoda, w sytuacji dokonania ustaleń, iż sytuacja finansowa pozwanej jest szczególnie ciężka.

Zdaniem apelującej sąd I instancji, dokonując ustaleń w zakresie możliwości finansowych pozwanej na przyszłość, celem zakreślenia wysokości rat, całkowicie pominął w tym zakresie zeznania pozwanej, która wprost wskazywała, iż nie jest w stanie spłacać rat w kwocie 500 zł miesięcznie. Pozwana wskazała, że już kwota 300 zł będzie znacznym obciążeniem, ale pozwana przy minimalizacji kosztów będzie mogła ją ponosić od chwili uzyskania świadczenia emerytalnego. Nad wyrost ocenił poprawę sytuacji finansowej pozwanej w październiku 2014 r., na tej podstawie, że pozwana uzyska świadczenie emerytalne. W tym zakresie wskazała, że po ustaleniu świadczenia emerytalnego weryfikowana będzie kwota przyznanej przez (...) pomocy finansowej w postaci zasiłku, a nadto dochód z emerytury nie będzie aż tak znaczny, aby pozwana mogła w skali miesiąca płacić raty pięciokrotnie wyższe niż wcześniej. Z uzasadnienia wyroku wynika zaś, że sąd I instancji zupełnie dowolnie ustalił, że sytuacja majątkowa pozwanej po wrześniu 2014 r. będzie, o tyle lepsza, że płatność rat w wysokości 500 zł miesięcznie będzie możliwe, a takie ułożenie rat spełni cele uzasadniające zastosowanie art. 320 k.p.c. W rzeczywistości zaś sąd całkowicie pominął zeznania powódki, w tym zakresie w jakim wskazuje ona na to, że przy świadczeniu emerytalnym w wysokości 1500 zł będzie w stanie spłacać raty w wysokości 300 zł, nie zaś w wysokości 500 zł, tym bardziej, że na pozwanej ciąży jeszcze obowiązek spłaty zadłużenia w Banku (...) w wysokości 150 zł miesięcznie. Sąd nie wziął pod uwagę faktu, że stan zdrowia pozwanej jest ciężki, a dolegliwości bólowe się nasilają. Doświadczenie życiowe wskazuje zaś, że w przypadku osób starszych, schorowanych koszty związane z leczeniem stale rosną.

Powyższe błędy w ocenie materiału dowodowego spowodowały naruszenie przepisu art. 320 k.p.c. Celem tego przepisu jest umożliwienie realnego zaspokojenia wierzyciela przez dłużnika, znajdującego się w określonej, najczęściej złej, sytuacji ekonomicznej. Rozłożenie długu na raty umożliwi też prawidłowe i skuteczne wyegzekwowanie go. W chwili obecnej spłata zadłużenia ze strony pozwanej jest tylko i wyłącznie dobrowolna, prowadzenie postępowanie egzekucyjnego z uwagi na sytuację pozwanej byłoby bezskuteczne. Skoro więc pozwana wyraża wolę spłaty to- z uwagi na ww. cel- niezwykle istotne jest określenie wysokości raty na kwotę możliwą do zapłaty. Co istotne sytuacja powoda- jako wierzyciela- nie jest na tyle drastyczna, aby przesunięcie terminu płatności o dalsze dwa lata naraziło powoda na znaczne straty. W odróżnieniu od sytuacji pozwanej, w przypadku której, tylko rozłożenie na raty w wysokości 300 zł miesięcznie pozwoli na systematyczne i regularne spłacanie należności.

Ocena możliwości finansowych pozwanej, przy zastosowaniu art. 320 k.p.c. winna prowadzić do zmiany zaskarżonego wyroku w sposób wskazany w petitum, w szczególności mając na względzie wysokość orzeczonych odsetek i fakt, że przez ostatni czas pozwana choć dokonywała spłat, obejmowały one tylko i wyłącznie odsetki.

W uzasadnieniu zarzutu naruszenia art. 102 k.p.c. poprzez nie odstępianie od obciążenia pozwanej kosztami procesu, w szczególności kosztami zastępstwa procesowego powoda, podniosła, że sytuacja finansowa pozwanej jest szczególnie ciężka. I to na tyle, że jest ona obecnie w stanie spłacać należność główną tylko i wyłącznie w ratach i to po 100 zł miesięcznie. Pozwana ze swojego dochodu w wysokości 529 zł (zasilek z MOPS) obiektywnie rzecz ujmując nie jest bowiem w żadnym razie w stanie pokryć kosztów sądowych w wysokości 2.640 zł. Kwota ta stanowi bowiem sumę mniej więcej półrocznych dochodów pozwanej. W tej sytuacji niezastosowanie przez sąd I instancji ww. przepisu, stanowi jego naruszenie, a same orzeczenie w zakresie kosztów obiektywnie niewykonalne i naruszające poczucie sprawiedliwości.

W odpowiedzi na apelację pozwanej strona powodowa wniosła o jej oddalenie i zasądzenie od pozwanej na rzecz powoda zwrotu kosztów postępowania apelacyjnego według norm przepisanych.

Sąd Okręgowy zważył, co następuje:

Apelacja pozwanej doprowadziła do zmiany zaskarżonego orzeczenia.

Na wstępie wskazać należy, że postępowanie apelacyjne, jakkolwiek jest postępowaniem odwoławczym i kontrolnym, to jednakże zachowuje charakter postępowania rozpoznawczego. Oznacza to, że Sąd Odwoławczy ma pełną swobodę jurysdykcyjną, ograniczoną jedynie granicami zaskarżenia. Podkreślić też należy, że Sąd ten nie może poprzestać jedynie na ustosunkowaniu się do zarzutów apelacyjnych. Merytoryczny bowiem charakter orzekania Sądu II instancji polega na tym, że ma on obowiązek poczynić własne ustalenia i ocenić je samodzielnie z punktu widzenia prawa materialnego, a więc dokonać subsumcji. Z tego też względu Sąd ten może, a jeżeli je dostrzeże – powinien, naprawić wszystkie stwierdzone w postępowaniu apelacyjnym naruszenia prawa materialnego popełnione przez Sąd I instancji i to niezależnie od tego, czy zostały one podniesione w apelacji, jeśli tylko mieszczą się w granicach zaskarżenia (vide wyrok Sądu Najwyższego z dnia 13.04.2000 r., III CKN 812/98 i in.). Sąd Okręgowy będąc sądem merytorycznym musiał zatem na nowo rozpoznać sprawę dokonując jednakże kontroli orzeczenia sądu I instancji i ustalając stan faktyczny sprawy na datę zamknięcia rozprawy apelacyjnej.

Podstawę żądania pozwu stanowi przepis art. 720 k.c. Istotą zobowiązania wynikającego z umowy pożyczki jest przeniesienie własności przedmiotu pożyczki z pożyczkodawcy na pożyczkobiorcę i odwrotnie przy zwrocie pożyczki, przy czym przedmiotem powrotnego przeniesienia własności nie muszą być te same pieniądze lub te same rzeczy zamienne, o ile mają tę samą ilość i jakość. W związku z opóźnieniem w zapłacie pełnych rat za ponad dwa okresy płatności, powódce zgodnie z zawartą umową pożyczki przysługiwało- jak uznał sąd I instancji- prawo domagania się zwrotu całego kapitału powiększonego o odsetki umowne. Trafnie też dostrzegł Sąd Rejonowy, iż pozwana nie kwestionowała wysokości ustalonego przez powódkę zadłużenia zarówno w zakresie wysokości roszczenia głównego, jak też wysokości należnych odsetek. W takiej sytuacji zasadnym stało się więc zasądzenie na rzecz powódki dochodzonej pozwem należności.

Czyniąc ustalenia w zakresie kwoty dłużnej Sąd Okręgowy miał zwłaszcza na uwadze, że pozwana już po wydaniu wyroku przez sąd I instancji dokonała spłaty zadłużenia na łączną kwotę 1.100 zł dokumentując ów fakt wpłatami dokonanymi w miesiącu październiku i listopadzie 2013 r. oraz w okresie od stycznia do września 2014 r. (k. 137-142). Zważając więc, że zakresem zaskarżenia apelująca objęła m.in. rozstrzygnięcie zawarte w punkcie 2 wyroku, Sąd Okręgowy doszedł do przekonania, iż o tę jeszcze kwotę należało pomniejszyć należność zasądzoną już na rzecz powódki, jako, że zobowiązanie w tym zakresie wygasło. W rezultacie uwzględniając dyrektywę płynącą z treści art. 316 k.p.c., Sąd Okręgowy dokonał zmiany zaskarżonego wyroku zasądzając od pozwanej na rzecz powódki kwotę 18.246,47 zł stanowiącą sumę należności głównej oraz odsetek umownych w wysokości czterokrotności stopy kredytu lombardowego NBP, oddalając powództwo w pozostałym zakresie tj. co do kwoty 1.100 zł.

Dokonując oceny zasadności zarzutu naruszenia art. 320 k.p.c. stwierdzić należy, że ustanowiona w tym przepisie norma ma charakter wyjątkowy i może być tym zastosowana jedynie w szczególnie uzasadnionych wypadkach. Wynika to z faktu, iż dopuszcza ona znaczną ingerencję sądu w stosunek cywilnoprawny stron procesu. Rozkładając zasądzone

świadczenie na raty, sąd wkracza bowiem w dziedzinę prawa materialnego i w ten sposób modyfikuje treści łączącego strony stosunku, w inny sposób, niż określa to treść tego stosunku.

Ustawa nie precyzuje pojęcia wypadków szczególnie uzasadnionych, lecz przyjmuje się, że wypadek szczególnie uzasadniony zachodzi między innymi, gdy ze względu na stan majątkowy, rodzinny, zdrowotny spełnienie świadczenia przez pozwanego niezwłoczne lub jednorazowe spełnienie zasądzonego świadczenia przez pozwanego byłoby niemożliwe lub bardzo utrudnione albo narażałoby jego lub jego bliskich na niepowetowane szkody (M. Jędrzejewska (w opracowaniu K. Weitz) (w:) Kodeks postępowania cywilnego..., t. 2, red. T. Ereciński, s. 24 i n.; zob. też E. Gapska, Czynności..., s. 134; A. Góra-Błaszczkowska, Orzeczenia..., s. 40; M. Uliasz, Kodeks postępowania cywilnego..., s. 422). W piśmiennictwie wyrażono przy tym pogląd, uznający wymienioną przesłankę za spełnioną jedynie wtedy, gdy w chwili wyrokowania są podstawy do przyjęcia, że ze względu na sytuację majątkową i rodzinną dłużnika oraz szczególny charakter sprawy, wyrok zasądający całe świadczenie stanowiłby tytuł egzekucyjny bez szans na realizację. Prowadzenie egzekucji w tym zakresie narażałoby tylko wierzyciela na nieefektywne wydatki egzekucyjne, a dłużnika i osoby pozostające na jego utrzymaniu na utratę podstaw egzystencji (uchwała SN z dnia 15 grudnia 2006 r., sygn. III CZP 126/06, Biul. SN 2006/12/9). Takie bezskuteczne czynności egzekucyjne byłyby tymczasem szkodliwe społecznie i podważałyby sens prowadzenia procesu. Przy takim pojmowaniu szczególnie uzasadnionych wypadków uzasadniających zastosowanie art. 320 k.p.c. przepis ten służy nie tylko interesom dłużnika i wierzyciela, ale także interesom ogólnym. Zaakcentować również należy, że ochrona pozwanego przewidziana przepisem art. 320 k.p.c. nie może być jednak stawiana ponad ochronę powoda, wymaga przy tym również uwzględnienia wszystkich okoliczności sprawy, w tym także uzasadnionego interesu powoda.

Faktem niekwestionowanym jest, iż pozwana znajduje się w trudnej sytuacji życiowej. Aktualnie w dalszym ciągu utrzymuje się z zasiłków z Miejskiego Ośrodka Pomocy Rodzinie w S. otrzymując z tego tytułu kwotę 529 zł. W okolicznościach tej sprawy na szczególną uwagę zasługuje także fakt, iż pozwana pomimo skromnych możliwości majątkowych reguluje zadłużenie wobec powódki i czyni to systematycznie, mimo bardzo niskich dochodów. Nie można też pominąć zupełnie okoliczności, w jakich nastąpiło zawarcie umowy pożyczki. Zobowiązanie to pozwana zaciągnęła w 2008 r., w czasie kiedy była jeszcze pracownikiem powodowego banku. Pozwana zaprzestała regulować raty zaciągniętej pożyczki w związku z chorobą, a więc było to związane ze zdarzeniem, które było zupełnie niezależne od jej woli i na które nie miała wpływu. Problemy zdrowotne, z którymi zaczęła borykać się pozwana spowodowały w rezultacie utratę pracy i przyczyniły się do znacznego obniżenia jej dochodów, gdyż powód rozwiązał z nią umowę o pracę, co doprowadziło do niewypłacalności pozwanej. W świetle tych okoliczności Sąd Okręgowy uznał, że rzeczywiście zasadnym na gruncie tej sprawy było rozłożenie zasądzonego na rzecz powoda świadczenia na raty, a skoro już Sąd Rejonowy z możliwości, która płynie z dyspozycji art. 320 k.p.c. skorzystał, to winno nastąpić to w taki sposób, by faktycznie umożliwić pozwanej spłatę zaległości. Tym bardziej, że strona powodowa nie zakwestionowała zupełnie rozłożenia zasądzonego na jej rzecz świadczenia na raty.

W postępowaniu apelacyjnym pozwana wskazała, że z uwagi na zmianę przepisów świadczenie emerytalne uzyska dopiero w marcu 2015 r. i będzie ono wynosiło ok. 1500zł. Okoliczność ta nie była kwestionowana przez stronę przeciwną dlatego też Sąd Okręgowy uznał ją za niesporną.

W świetle powyższych okoliczności Sąd Okręgowy ustalił, że z uwagi na zmianę okoliczności jaka nastąpiła już po wydaniu wyroku przez Sąd Rejonowy, zasadnym będzie rozłożenie płatności zasądzonej na rzecz powodowego banku należności na 42 raty, przy czym siedem pierwszych płatnych będzie w kwocie po 100 zł, 34 kolejne w kwocie po 500 zł, ostateczna zaś w wysokości 546 zł. Ustalając wysokość rat Sąd Okręgowy uwzględnił, że pozwana przy dochodach rzędu 500 zł jest w stanie regulować zadłużenia w kwocie 100 zł miesięcznie. W sytuacji więc, gdy- w związku z otrzymaniem uprawnienia do świadczenia emerytalnego w marcu 2015 r.- poprawie ulegnie jej sytuacja finansowa, a jej dochody kształtować się będą na poziomie 1.500 zł miesięcznie, kwota rzędu 500 zł nie będzie dla pozwanej zbyt dużym obniżeniem finansowym, z pewnością zaś pozostaje ona w zakresie realnych możliwości finansowych pozwanej. Wniosek ten jest tym bardziej zasadny jeśli zważy się, że zasądzone raty rozciągają w dość odległym czasie spłatę zasądzonej należności. Rozstrzygnięcie takie zabezpiecza również interes powoda, który przyjął argumentację przedstawioną przez Sąd Rejonowy i nie zaskarżył wyroku

Sądu I instancji.

Argumentując jak powyższej Sąd Okręgowy orzekł stanowiąc jak w punkcie I.a sentencji. Podstawę rozstrzygnięcia stanowi przepis art. 386 § 1 k.p.c.

W punkcie I.b Sąd Odwoławczy odstąpił od obciążania pozwanej kosztami procesu należnymi stronie powodowej uznając, iż tego rodzaju rozstrzygnięcie jest naturalną konsekwencją ustaleń poczynionych w toku tego postępowania odnośnie okoliczności zawarcia umowy, przyczyn nie wywiązania się przez pozwaną ze spłaty oraz aktualnej sytuacji majątkowej i życiowej pozwanej. Bacząc na całokształt okoliczności tej sprawy Sąd Okręgowy stanął na stanowisku, że względy słuszności przemawiały przeciwko obciążeniu pozwanej kosztami postępowania wygenerowanymi przed sądem I instancji, a zastosowaniem art. 102 k.p.c.

W pozostałym zakresie apelacja będąc bezzasadną ulegała oddaleniu. Rozstrzygnięcie wydane w oparciu o art. 385 k.p.c. Sąd Okręgowy zawarł w punkcie II wyroku.

Na zasadzie art. 98 k.p.c. Sąd Okręgowy zasądził od powoda na rzecz pozwanej kwotę 1.476 zł tytułem kosztów nieopłaconej pomocy prawnej udzielonej pozwanej z urzędu w postępowaniu apelacyjnym. Wysokość wynagrodzenia ustalona została na podstawie § 19 i § 2 ust. 1 i 3 oraz § 6 pkt 5 w zw. z § 13 ust. 1 pkt 1 rozporządzenia Ministra Sprawiedliwości z dnia 28 września 2002 r. w sprawie opłat za czynności adwokackie oraz ponoszenia przez Skarb Państwa kosztów nieopłaconej pomocy prawnej udzielonej z urzędu (Dz. U. z 2013 r., poz., 461).

O nieuiszczonych kosztach postępowania w kwocie 938 zł obejmujących opłatę od apelacji, Sąd Okręgowy orzekł na podstawie art. 113 ust. 1 ustawy z dnia 28 lipca 2005 r. o kosztach sądowych w sprawach cywilnych (Dz. U. z 2010 r. Nr 90, poz., 594 ze zm.), obciążając nimi powoda. Orzeczenie zawarte zostało w IV wyroku.